

1R BATX · EEAE1 · UNITAT 5

Desenvolupament sostenible, ODS i economia circular

Creixement i impacte ambiental, desenvolupament sostenible, pobresa i desigualtat, ODS i economia circular

5

PER COMENÇAR

En aquesta unitat aprendràs a...

- Explicar per què el creixement econòmic té un impacte ambiental i calcular si una economia pot créixer sense emetre més.
- Definir el desenvolupament sostenible i la petjada ecològica, i entendre per què costa tant actuar davant del canvi climàtic.
- Distingir pobresa extrema, pobresa relativa i desigualtat, i calcular un llindar de pobresa.
- Relacionar un problema del barri amb els objectius de desenvolupament sostenible (ODS) i analitzar-lo amb eines econòmiques.
- Comparar l'economia lineal i la circular, i reconèixer l'economia col·laborativa i la solidària.

SITUACIÓ DE PARTIDA · CAS FICTICI

Una situació de partida

És gener a l'Institut Joan Robinson i plou des de fa dies. La Ruth ha deixat una pregunta escrita a la pissarra: quin problema del vostre barri val la pena resoldre? A l'Alex, l'Andrea, en Mario i en Carlos Alberto els toca triar un repte local lligat a un objectiu mundial. Tots quatre coneixen un problema que els fa ràbia. El que no saben és quin és el que de debò poden resoldre, ni amb quines dades ho demostrarien.

❓ **Quin és, segons tu, el problema ambiental o social més gran del teu barri o poble? Qui en té la culpa?**

❓ **Coneixes algun hàbit teu que sàpigues que perjudica el planeta i que, tot i així, continues fent? Per què?**

❓ **Creus que un país pot créixer econòmicament i contaminar menys alhora?**

MAPA DE LA UNITAT

Què veurem

- **5.1** Creixement i impacte ambiental
- **5.2** Desenvolupament sostenible, petjada ecològica i paradoxa de Giddens
- **5.3** Erradicació de la pobresa i desigualtats al món
- **5.4** Els ODS i com s'analitzen amb eines econòmiques
- **5.5** Economia circular, col·laborativa i solidària

Quatre impactes del creixement

Canvi climàtic

Causat sobretot per la crema de combustibles fòssils: onades de calor, sequeres i pujada del nivell del mar.

Esgotament de recursos

Recursos que no es renoven prou de pressa, com l'aigua d'alguns aqüífers.

Residus i contaminació

Dels plàstics que acaben al mar a la mala qualitat de l'aire de les ciutats.

Pèrdua de biodiversitat

Urbanitzem, conreem i pesquem més del que els ecosistemes poden suportar.

CLAVE

El creixement mesura **quant es produeix**; el desenvolupament, **com vivim**. Créixer no és sostenible si les emissions totals continuen pujant.

Créixer sense contaminar més

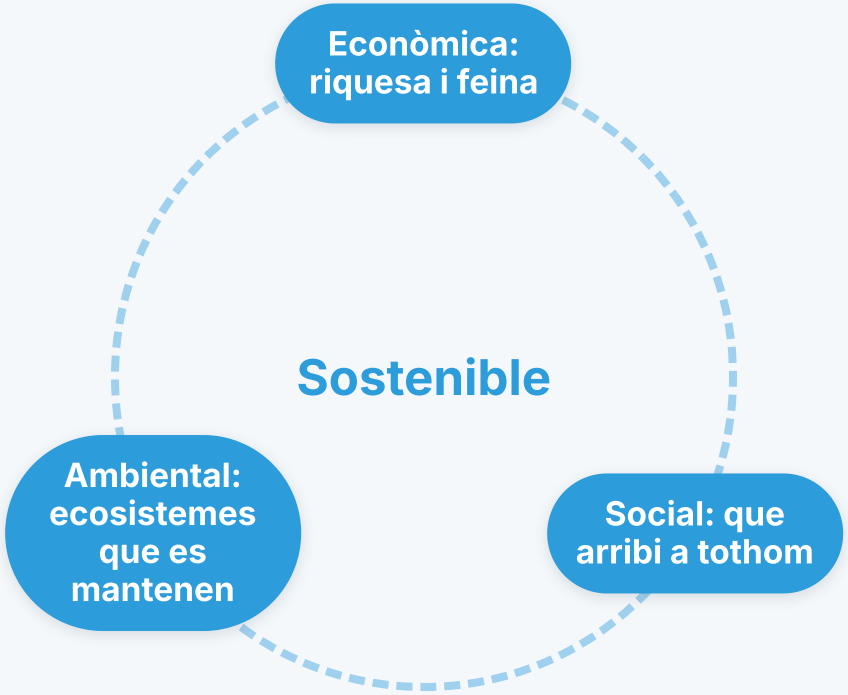
PIB amunt, emissions avall

El PIB creix un 2,5 % cada any i la intensitat d'emissions baixa un 3,5 % anual. Base 100 a l'any 0.

1. **Cada any.** Emissions = PIB × intensitat: 1,025 × 0,965 = 0,989, és a dir, baixen un 1,1 % anual.
2. **Al cap de 10 anys.** PIB 128,0, intensitat 70,0 i emissions 89,6: han baixat un 10,4 % mentre l'economia ha crescut un 28 %.
3. **Si anés pitjor.** Amb un PIB que creix un 3 % i una intensitat que només baixa un 2 %, les emissions pujarien un 0,9 % anual.

✔ **Hi ha dissociació absoluta, però és lenta: la intensitat ha de baixar més de pressa del que puja el PIB.**

Les tres potes del desenvolupament sostenible

🧩 **Definició:** satisfer les necessitats presents sense comprometre les possibilitats de les generacions futures.

🔄 **Petjada ecològica:** superfície de terra i mar que cal per produir el que consumim i absorbir-ne les emissions de CO_2.

🌱 **Dèficit ecològic:** la petjada supera la biocapacitat, és a dir, la superfície productiva que realment hi ha.

CLAVE

Si en falla una de les tres potes, el sistema **coixeja**.

Per què costa tant actuar

Tragèdia dels béns comuns

- Ningú no és propietari de l'atmosfera, dels oceans o d'un aqüífer compartit
- Cada pastor hi guanya amb una ovella més, però el prat s'esgota entre tots
- Fan falta normes, preus o acords

VS

Paradoxa de Giddens

- Els perills del canvi climàtic no es veuen ni són immediats
- El cost és avui i el benefici és lluny
- Biaix del present: valorem més el que passa ara

CLAVE

No és ignorància: és un conflicte entre **el que sabem i el que fem**. Un compromís previ ajuda.

On posem el llindar de pobresa?

Pobresa relativa

Ingressos anuals: 9.600, 11.400, 13.200, 15.000, 16.800, 18.000, 21.600, 27.000 i 48.000 €. Criteri: 60 % de la mediana.

1. **Mediana.** La cinquena persona, 16.800 €. El llindar és 60 % × 16.800 = 10.080 €.

2. **Quants hi queden per sota?** Només 9.600 €: 1 de 9, una taxa del 11,1 %.

3. **Si tothom guanya un 10 % més.** Mediana 18.480 €, llindar 11.088 €; la persona més pobra té 10.560 € i continua sota el llindar.

✔ **La pobresa relativa depèn de la distribució: que tothom guanyi més no la fa baixar si no canvia el repartiment.**

Risc de pobresa o exclusió

Població en risc de pobresa o exclusió social (AROPE), en %.

Font: Eurostat, risc de pobresa o exclusió social (consulta: 11/2026).

CLAVE

A Catalunya era el **20,5 %** el 2024 i el **21,3 %** el 2025. La pobresa no és el mateix que la desigualtat.

Del repte del barri a l'ODS

REPTE DEL BARRI	ODS	DADA QUE CAL BUSCAR	RESPOSTA POSSIBLE
Envasos de plàstic al mercat	12 i 14	Residus per habitant del municipi	Gerres i bosses reutilitzables
Riera plena de bosses	6 i 15	Qualitat de l'aigua de la riera	Neteja i sensibilització
Gent gran sola	3 i 10	Persones grans que viuen soles	Xarxa de visites i companyia

CLAVE

L'Agenda 2030 té **17 ODS i 169 metes**. Si no pots mesurar un repte, encara no tens un repte: tens una intenció.

Economia circular: on som

Part dels materials usats que prové del reciclatge, en %.

Font: Eurostat, taxa d'ús circular de materials (consulta: 11/2026).

CLAVE

Ordre de prioritat: **prevenir, reparar i reutilitzar, reciclar** i, al final, eliminar. A Espanya la taxa ha baixat de 9,0 a 7,4.

REPÀS

Idees clau

- **Creixement.** Impacte ambiental i externalitats, pib, intensitat i emissions, dissociació relativa i absoluta.
- **Petjada.** Desenvolupament sostenible, petjada ecològica i límits planetaris, tragèdia dels béns comuns, paradoxa de giddens.
- **Pobresa.** Extrema i relativa; AROPE, desigualtat, causes i trampa de la pobresa.
- **ODS.** Agenda 2030, sinergies i conflictes, cost-benefici i indicadors.
- **Circular.** Jerarquia de residus, col·laborativa i solidària.

PER ACABAR

Per pensar

1 Quin hàbit teu perjudica el planeta tot i que ho saps, i quin compromís previ el faria més fàcil de canviar?

2 Quin repte del teu barri o poble vincularies a un ODS i quina dada oficial buscaries per demostrar-ne la dimensió?

3 Pensa en un producte que fas servir: com el faries més circular i quin obstacle econòmic hi veus?

Ara et toca a tu!

Repassa, practica i comprova el que has après.

📝 **Resum**

✅ **Test**

👆 **Interactius**

Llibre, presentacions, resums i tests gratis a **josesande.com**